

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060203

DOM
2014-03-03
Stockholm

Mål nr
M 5706-13

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Växjö tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2013-05-27 i mål M 3147-04 och M 1682-12, se bilaga A

KLAGANDE

Hässleholm Miljö AB, 556555-0349
Box 104
281 22 Hässleholm

MOTPARTER

1. Länsstyrelsen i Skåne län
205 15 Malmö

2. Miljönämnden i Hässleholms kommun
Stadshuset
281 80 Hässleholm

SAKEN

Ansökan enligt miljöbalken om tillstånd till ändrad och utökad verksamhet avseende hantering av avfall i Hässleholms kommun, Skåne län

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Mark- och miljööverdomstolen avskriver målet från vidare handläggning i den del det gäller yrkande om ändring av villkor 22 så att renat lakvatten ska kunna överledas till Hässleholms avloppsreningsverk.

Mark- och miljööverdomstolen avslår överklagandet i övrigt.

Dok.Id 1125508

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50	08-561 675 59	måndag – fredag 09:00-15:00
		E-post: svea.avd6@dom.se www.svea.se		

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Hässleholm Miljö AB (bolaget) har yrkat ändring av villkor 8, i första hand till följande lydelse.

8. Det behandlade vattnet från oljebehandlingsanläggningen ska innan utsläpp får ske till recipient ledas via långtidsluftning och sedimentering i damm. Direktutsläpp från oljebehandlingsanläggningen till omgivningen får inte ske.

I andra hand har bolaget yrkat följande lydelse.

8. Halten av föroreningar i utgående vattenfas från oljebehandlingsanläggningen till lakvattenbehandlingssystemet får inte överstiga följande kalenderårsmedelvärden: olja (oljeindex, alternativt summa opolära alifatiska kolväten) 100 mg/l, bly 0,25 mg/l, kadmium 0,0030 mg/l, krom 0,050 mg/l, kvicksilver 0,0010 mg/l, nickel 0,3 mg/l och zink 3,5 mg/l. Värdena ska gälla som interna systemvärden med den innebörden att om ett överskridande av ett internt systemvärde sker och om bolaget vidtar åtgärder och genomför tre nya mätningar inom tre månader vars medelvärde understiger det interna systemvärdet ska villkoret anses uppfyllt.

Bolaget har, som talan slutligt bestämts, yrkat ändring av villkor 22 enligt följande.

22. Lakvattnet ska avledas till Prästabäcken, varvid en spädningsfaktor om minst 4 som dygnsmedelvärde ska gälla. Om flödet i recipienten understiger 2 l/s får inget utsläpp ske. Bräddning av lakvatten som inte uppfyller fastlagda begränsningsvärden får ske efter tillsynsmyndighetens godkännande. Som en förutsättning för tillsynsmyndighetens godkännande gäller att ”force majeure” omständigheter ska föreligga såsom extrem nederbörd, storskaliga utslagningar av elsystem etc. Tillsynsmyndighetens medgivande får inhämtas i förväg då samhälleliga prognoser varnar för sådana omständigheter.

Bolaget har återkallat ett ursprungligt yrkande avseende villkor 22 som innebar att renat lakvatten under vissa förhållanden skulle få överledas till Hässleholms avloppsreningsverk.

Slutligen har bolaget överklagat villkor 23 i den del det avser utsläpp av klorider, och yrkat att haltvärdet under två år från och med att denna dom vunnit laga kraft ska få uppgå till 1 000 mg/l, och först därefter begränsas till 850 mg/l, i båda fallen som kalenderårsmedelvärde.

Länsstyrelsen i Skåne län (länsstyrelsen) har motsatt sig samtliga yrkanden.

Miljönämnden i Hässleholms kommun (miljönämnden) har yttrat sig i målet.

UTVECKLING AV TALAN M.M. I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN**Bolaget***Villkor 8*

Bolaget är bundet av det allmänna villkoret att driva anläggningen som den beskrivits i ansökningshandlingar och enligt vad som angivits vid prövningen. I handlingarna har bolaget redovisat funktion och uppbyggnad av oljestationen. Begränsningsvärden fyller inte någon funktion i detta fall. En begränsning genom interna systemparametrar kan medföra att bolaget måste avvisa vissa typer av oljeavfall vilket närmast är att likställa med en expropriation av tillståndets rättskraft. Bolagets förstahandsyrkande är ett teknikvillkor som tydliggör innehållet i det allmänna villkoret.

Bolaget har tidigare i målet redovisat följande analysdata avseende vattenströmmen från oljestationen till lakvattenreningen. Värdena avser årsmedelvärden.

År	Oljeindex, mg/l
2008	52
2009	46
2010	18
2011	36
2012	80

Bolaget har i samråd med tillsynsmyndigheten under fem år arbetat med att minimera utsläppshalterna i det utgående vattnet från oljestationen. Detta vatten genomgår ytterligare rening i den lokala lakvattenbehandlingsanläggningen innan det släpps till recipient. Utsläppshalterna i det färdigbehandlade lakvattnet innehålls med god marginal vad gäller bland annat oljeindex. De internt uppmätta förhöjda värdena har inte visats påverka halten i det utgående renade vattnet.

Av mark- och miljödomstolens domskäl framgår att begränsningsvärdena är baserade på tabellen ovan, men om dessa värden skulle gällt under 2012 skulle ett villkorsbrott ha varit ett faktum. Om Mark- och miljööverdomstolen anser att begränsningsvärden ska gälla bör tabellen beaktas fullt ut och bolagets andrahandsyrkande bör godtas.

Bolaget bestrider länsstyrelsens uttalande att det skulle finnas en relativt stor risk för utsläpp av orenat lakvatten. För att ett sådant utsläpp ska få ske, ska det enligt bolagets yrkade lydelse av villkor 22 föreligga extrema omständigheter, varvid även tillsynsmyndighetens godkännande ska inhämtas.

Vid bedömningen av vad som är att anse som BAT (best available technology) måste reningsanläggningarna ses i sin helhet från oljestation till utsläpp i recipient. Att kräva BAT för ett utbrutet delsteg vore i direkt strid med gällande praxis.

Marginalen mellan förekommande halter och begränsningsvärden måste medge ett visst handlingsutrymme och bör uppgå till 25 %, vilket motsvarar marginalen mellan uppmätta 80 mg per liter och 100 mg per liter. Mätoslaggrannheten vid oljeanalyser är i nivå med detta utrymme.

Villkor 22

Utsläpp av delvis renat lakvatten bör få ske vid ”force majeure”; omständigheter när systemet påverkas av onormala yttre händelser av typ extrem nederbörd, storskaliga utslagningar av elsystem o.s.v., alltså händelser som inte kan förebyggas. Några tekniska problem av typ driftstörningar inbegrips inte i yrkandet.

Denna form av haverivillkor är nödvändigt till följd av att bolagets verksamhet får en direkt påverkan vid extrem nederbörd som bolaget inte på något sätt kan skaffa sig rådighet över.

Villkor 23

Eftersom utsläppsvillkoret inte är formulerat som ett riktvärde, anser bolaget att det fordras ytterligare två års drift och erfarenhet för att säkert kunna innehålla värdet 850 mg klorid per liter. För år 2013 uppgick medelvärdet i augusti 2013 till 760 mg per liter. Under andra halvåret av 2013 ökade värdet till följd av normalt förekommande variationer i utlakningen från deponin för att i november 2013 uppgå till drygt 850 mg per liter.

En relativt stor andel av de höga kloridhalterna kan kopplas till den gamla deponin. Redan innan de nya deponicellerna togs i bruk var kloridhalterna runt 600 mg per liter i det utgående lakvattnet. Kloridhalten förväntas minska till följd av att deponin från vilken kloriden lakas ut täcks löpande. Hur sluttäckningen ska ske är för närvarande föremål för handläggning hos länsstyrelsen. Med en korrekt sluttäckning och den barriär som deponin har i botten ska inträngningen av vatten till avfallet – och därmed mängden lakvatten som bildas – minska till ett minimum under de närmaste åren.

Det nuvarande tillståndet för verksamheten förfaller år 2017. Bolaget avser därför att initiera en ny prövning av hela verksamheten under 2014. I samband härmed kommer regleringen av föroreningshalterna i lakvattnet att kunna fastställas utifrån den då vunna erfarenheten från täckningen av den gamla deponin.

Länsstyrelsen

Villkor 8

En reglering av delströmmen vatten från oljebehandlingsanläggningen kan behövas då det finns en relativt stor risk för utsläpp av orenat lakvatten till recipienten (jämför bolagets yrkande avseende villkor 22). BAT för avfallshantering är bland annat att ha separata insamlingssystem för avloppsvatten med olika föroreningsgrad, d.v.s. att rena delströmmar. Det bör också vara en ambition att rena vid källan så att det inte enbart sker en utspädning av föroreningarna i lakvattensystemet. Luftade dammar och SBR (satsvis biologisk rening) bedöms inte heller utgöra BAT för oljebehandlingsanläggningen.

Det är inte oskäligt att fastställa ett årsmedelvärde på 60 mg per liter med beaktande av de värden som uppmätts mellan år 2008 och 2012. Mark- och miljödomstolens villkor bör därmed kvarstå.

Villkor 22

Bolaget bör inrikta sig på att minimera risken för driftstörningar för att undvika bräddning till Prästabäcken. Flödet är normalt lågt i bäcken, vilket innebär att koncentrationen av föroreningar blir hög vid utsläpp av orenat eller otillräckligt renat

vatten. Prästabäcken rinner ut i Almaån som klassas som skyddsvärd med flodpärlmussla och tjockskalig målarmussla.

Bolaget bör utöka kapaciteten, med t.ex. fler buffertdammar, för att kunna hantera större lakvattenmängder vid anläggningen.

Villkor 23

Länsstyrelsen har tidigare yrkat på ett årsmedelvärde för klorider på 600 mg per liter senast två år efter det att mark- och miljödomstolens dom vunnit laga kraft. Det finns inte skäl att ytterligare höja halten från domstolens 850 mg per liter med hänsyn till utfallet hittills under 2013 och till att bolaget redovisat åtgärder - som löpande deponitäckning – som bör innebära ytterligare sänkta halter.

Miljönämnden och **Hässleholm Vatten** har yttrat sig avseende det numera återkallade yrkandet om överledning av renat lakvatten till Hässleholms reningsverk.

Miljönämnden har därutöver anfört att Prästabäcken inte är en lämplig recipient för lakvatten från en avfallsdeponi med tillstånd att ta emot miljöfarligt avfall.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Mark- och miljööverdomstolen konstaterar inledningsvis att bolagets tillstånd från år 2005 till verksamheten vid Vankiva avfallsanläggning är tidsbegränsat till den 23 november 2017. De villkor som nu är föremål för prövning kommer alltså att gälla under en begränsad tid.

Villkor 8

I tillståndsdomen från år 2005 föreskrevs som villkor för utsläppet från oljebehandlingsanläggningen till lakvattenbehandlingssystemet bland annat att halten olja som riktvärde inte får överstiga 10 mg per liter. Någon tidsbas angavs inte för värdet, vilket måste tolkas som att det avser varje mätning.

Efter bolagets ansökan upphävde mark- och miljödomstolen med stöd av 24 kap. 8 § miljöbalken genom en deldom år 2012 villkoret, och sköt upp frågan om vilket villkor

som slutligt skulle gälla. Bolaget ålades att utreda tekniska och ekonomiska möjligheter att ytterligare begränsa utsläppet av föroreningar från oljebehandlingsanläggningen till lakvattensystemet. I den provisoriska föreskrift som beslutades gällde att halten olja som riktvärde inte får överstiga 50 mg per liter.

Det slutliga villkor som nu fastställts i den överklagade domen har alltså tillkommit efter en ändring av det ursprungliga villkoret enligt 24 kap. 8 § miljöbalken. Enligt den bestämmelsen kan ett villkor upphävas eller mildras endast om det är uppenbart att villkoret inte längre behövs eller är strängare än nödvändigt eller om ändringen påkallas av omständigheter som inte förutsågs när tillståndet gavs. Miljööverdomstolen har i tidigare avgöranden anfört att bestämmelsens ordalydelse tillsammans med den praxis som utbildades under miljöskyddslagens (1969:387) tid, talar för att en ansökan av en tillståndshavare att upphäva eller mildra ett villkor skall bedömas restriktivt (se bland annat MÖD 2003:38).

Bolagets yrkanden vad gäller villkor 8 ska således bedömas utgående från vad som är angivet i 24 kap. 8 § miljöbalken. Mark- och miljööverdomstolen finner då inte att vad bolaget nu har redovisat ger anledning att enligt bolagets förstahandsyrkande föreskriva ett teknikvillkor i stället för det ursprungliga villkoret med begränsningsvärden. Bolagets redovisning ger inte heller anledning att ytterligare mildra villkoret för utsläppet av olja från oljebehandlingsanläggningen från det ursprungliga riktvärdet på 10 mg per liter vid varje mätning, till det i den överklagade domen angivna begränsningsvärdet på 60 mg per liter som årsmedelvärde.

Bolagets första- och andrahandsyrkanden avseende villkor 8 ska därför avslås.

Villkor 22 och 23

Frågan om slutliga villkor för utsläpp av förorenat vatten sköts upp i 2005 års tillståndsdom. I den överklagade domen har prövotiden i denna del utmynnat i villkoren 22 och 23. Vid prövningen av dessa villkor ska de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken tillämpas.

När det gäller villkor 22 har bolaget återkallat sitt ursprungliga yrkande om att renat avloppsvatten under vissa förhållanden ska få överledas till Hässleholms reningsverk. Målet ska därför avskrivas i den delen.

Yrkandet i den del det gäller bräddning av avloppsvatten som inte klarar begränsningsvärdena i villkor 23 till Prästabäcken står kvar. Behovet av att brädda ofullständigt renat avloppsvatten hänger till största del samman med dimensioneringen av utjämningsmagasin och reningsanläggningar. I tillståndsdomen från år 2005 föreskrivs i villkor 6 att förorenat vatten från lagrings-, behandlings- och deponeringsytor ska samlas upp och renas i erforderlig utsträckning före utsläpp till recipient och att utjämningsmagasinet ska rymma minst två veckors lakvattenproduktion samt ett tillskott av ytvatten motsvarande ett 100-årsregn. Bolaget har i målet hos mark- och miljödomstolen redovisat sin avsikt att under 2013 öka kapaciteten i lakvattenreningen.

Vilka krav som gäller beträffande dimensioneringen av reningsanläggningar och utjämningsmagasin har alltså fastställts. Bolaget har anfört att det därutöver finns behov av att i villkor även reglera extrema förhållanden, ”force majeure”.

Av straffbestämmelsen i 29 kap. 4 § miljöbalken framgår att det endast är den som med uppsåt eller av oaktsamhet bryter mot villkor som kan bli dömd för otillåten miljöverksamhet. Om det i samband med sådana extrema förhållanden som bolaget angivit skulle ske en bräddning av otillräckligt renat avloppsvatten, kan detta enligt Mark- och miljödomstolens mening inte anses straffbart under förutsättning att kraven på dimensionering av anläggningen är uppfyllda. Det finns därmed inte något behov av en sådan föreskrift om bräddning vid ”force majeure” som bolaget nu yrkar och bolagets yrkande om ändring av villkor 22 ska därför avslås.

När det gäller villkor 23, har bolaget inte redovisat något tekniskt eller ekonomiskt underlag som stöd för varför kloridhalten bör ändras i förhållande till vad som angivits i den överklagade domen. Av redovisningen i målet framgår att Prästabäcken är en liten och känslig recipient. Vidare har överklagandet inneburit ett visst uppskov med att tillämpa det strängare värde som föreskrivits genom domen. Mark- och

miljööverdomstolen finner sammantaget att bolagets yrkande även i denna del ska avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B

Överklagande senast 2014-03-31

I avgörandet har deltagit hovrättslagmannen Lars Dirke, tekniska rådet Anna-Lena Rosengården, hovrättsrådet Håkan Åberg, referent, och adjungerade ledamoten Karin Sparrman. Enhälligt.

Föredragande har varit Linda Ålander.

VÄXJÖ TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2013-05-27
meddelad i
Växjö

Mål nr M 3147-04
M 1682-12

SÖKANDE

Hässleholm Miljö AB, 556555-0349
Box 104
281 22 Hässleholm

SAKEN

Ansökan enligt miljöbalken om tillstånd till ändrad och utökad verksamhet avseende hantering av avfall, Hässleholms kommun, Skåne län; uppskjuten fråga

Avrinningsområde: 88 N: 6228723 E: 420076

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen avslutar provotiden i mål nr M 3147-04 och M 1682-12 och föreskriver följande villkor för det tillstånd till verksamheten som meddelades genom dom den 14 november 2005.

8. Halten av föroreningar i utgående vattenfas från oljebehandlingsanläggningen till lakvattenbehandlingssystemet får inte överstiga följande årsmedelvärden: olja (oljeindex, alternativt summa opolära alifatiska kolväten) 60 mg/l, bly 0,25 mg/l, kadmium 0,0030 mg/l, krom 0,050 mg/l, kvicksilver 0,0010 mg/l, nickel 0,3 mg/l och zink 3,5 mg/l.

22. Lakvattnet ska avledas till Prästabäcken, varvid en spänningsfaktor om minst 4 som dygnsmedelvärde ska gälla. Om flödet i recipienten understiger 2 l/s får inget utsläpp ske.

Dok.Id 247403

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 81 351 03 Växjö	Kungsgatan 8	0470-560 100 E-post: MMD.vaxjo@dom.se	0470-560 125	måndag – fredag 08:00-12:00 13:00-16:30

23. Föroreningsinnehållet i utsläppt vatten får som medelvärde för kalenderår inte överstiga följande begränsningsvärden.

Parameter	Halt mg/l
BOD ₇	10
Tot-N	15
Tot-P	0,3
Oljeindex	2
As	0,010
Pb	0,002
Cd	0,0002
Cu	0,03
Cr	0,05
Hg	0,00025
Ni	0,06
Zn	0,05
TOC	125
Klorid	850
ammoniumkväve	3*

*Medelvärde under perioden 1 juni till och med den 31 oktober

Om ammoniumkvävehalten som månadsmedelvärde överstiger 3 mg/l under tiden 1 juni till och med 31 oktober ska bolaget omgående meddela tillsynsmyndigheten detta så snart resultaten från månadens analyser erhållits samt inom en vecka redovisa för tillsynsmyndigheten vilka åtgärder som har vidtagits eller avses att vidtas för att klara villkoret.

pH-värdet får inte understiga 6,5 och inte överstiga 9,5.

TIDIGARE BESLUT

Miljödomstolen (numera mark- och miljödomstolen) lämnade genom deldom den 14 november 2005 i mål nr M 3147-04 dåvarande Hässleholms renhållare AB tillstånd enligt miljöbalken till verksamhet med behandling, lagring och deponering av avfall på Vankiva avfallsanläggning. Tillståndet tidsbegränsades till att gälla tio år från det att deldomen vunnit laga kraft.

I deldomen sköt miljödomstolen upp frågan om vilka villkor som ska gälla för utsläpp av förorenat vatten. Huvudmannen ålades att under en prövotid genom representativa prover närmare utreda kvaliteten på vattnet i olika delflöden till behandlingssystemet för lakvatten och i det flöde som avleds till recipient, samt undersöka tekniska och ekonomiska möjligheter att ytterligare begränsa utsläppet av föroreningar. Beträffande metaller angavs som målsättning att i utgående vatten inte överskrida de halter som anges som måttligt höga i Naturvårdsverkets bedömningsgrunder för sjöar och vattendrag (Rapport 4913).

Miljödomstolen beslutade även om följande provisoriska föreskrifter.

P1. Lakvattnet ska avledas till Prästabäcken, varvid en spädningsfaktor om minst 1:3 ska eftersträvas. Om flödet i recipienten understiger 2 l/s får inget utsläpp ske. Vid risk för bräddning av orenat vatten ut i Prästabäcken, får vattnet avledas till avloppsreningsverket efter godkännande av tillsynsmyndigheten.

P2. Föroreningshalten i det vatten som avleds till recipient får inte överstiga följande riktvärden som kvartalsmedelvärden av dygnsprover: BOD₇ 10 mg/l, Tot-P 0,3 mg/l, Tot-N 15 mg/l och mineralolja 5 mg/l (oljeindex) samt följande riktvärden som medelvärden över rullande sexmånadersperiod.

Mark- och miljödomstolen

Ämne	mg/l
Arsenik	0,01
Bly	0,01
Kadmium	0,005
Koppar	0,5
Kvicksilver	0,001
Nickel	0,02
Zink	0,5
Bensen	0,01
PAH	0,0001 ¹⁾
PCB	0,00001
Tetrakloreten och triklöretylen	0,01
TOC	100
Klorid	1000
Amoniumkväve	0,5
Nitrit- och nitratkväve	20
pH	6-10

1) Tillämpas på summan av halterna av följande ämnen:

benso(b)fluoranten, benso(k)fluoranten, benso(ghi)peylen och inden(1,2,3-cd)pyren.

Efter överklagande av såväl sökandebolaget som enskilda sakägare ändrade miljööverdomstolen i dom den 23 november 2007 tillståndet såvitt avser deponiklass samt upphävde villkor 21.

Mark- och miljödomstolen har i del dom den 15 oktober 2012 i mål nr M 1682-12 Upphävt villkor 8 i grundtillståndet från 2005 och skjutit upp frågan om vilket villkor som slutligt ska gälla för innehållet av föroreningar i utgående vattenfas från oljebehandlingsanläggningen. Sökandebolaget ålades att under prövotiden utreda tekniska och ekonomiska möjligheter att ytterligare begränsa utsläppet av föroreningar från oljebehandlingsanläggningen till lakvattensystemet. Redovisningen skulle samordnas med den tidigare uppskjutna frågan om utsläpp av förorenat vatten till recipient.

Mark- och miljödomstolen beslutade om följande provisoriska föreskrift.

Mark- och miljödomstolen

P3. Halten av föroreningar i utgående vattenfas från oljebehandlingsanläggningen till lakvattenbehandlingssystemet får inte överstiga följande riktvärden: olja (oljeindex, alternativt summa opolära alifatiska kolväten) 50 mg/l, bly 0,3 mg/l, kadmium 0,007 mg/l, krom 0,08 mg/l, kvicksilver 0,001 mg/l, nickel 0,3 mg/l och zink 5 mg/l.

YRKANDE

Hässleholm Miljö AB (bolaget) yrkar att följande slutliga villkor meddelas.

22. Föroreningsinnehållet i utsläppt vatten får som medelvärde för kalenderår inte överstiga följande begränsningsvärden.Parameter	Halt mg/l
BOD ₇	10
Tot-N	15
Tot-P	0,3
Oljeindex	2
As	0,01
Pb	0,002
Cd	0,0003
Cu	0,03
Cr	0,05
Hg	0,00025
Ni	0,06
Zn	0,12
TOC	125
Klorid	1000
Ammoniumkväve	0,2

Årsmedelhalten ska beräknas som kvoten mellan det sammanlagda massutsläppet och det sammanlagda flödesutsläppet av lakvatten till recipienten.

pH-värdet får inte understiga 6,5 och inte överstiga 9,5. Om det angivna intervallet inte innehålls ska bolaget inom 5 arbetsdagar, eller inom den tid som tillsynsmyndigheten bestämmer, till tillsynsmyndigheten anmäla orsak till överskridandet samt ange vilka åtgärder som vidtagits så att värdena enligt ovanstående kan innehållas.

23. Lakvattnet ska avledas till Prästabäcken, varvid en spädningsfaktor om minst 4 som dygnsmedelvärde ska gälla. Om flödet i recipienten understiger 2 l/s får inget utsläpp ske. Om inte avledning kan ske till Prästabäcken får avledning ske till kommunens avloppsreningsverk. Efter tillsynsmyndighetens godkännande får lakvatten som genomgått långtidsluftning bräddas trots överskridande av begränsningsvärden enligt villkor 22.

8. Det behandlade vattnet från oljebehandlingsanläggningen ska innan utsläpp får ske till recipient ledas via långtidsluftning och sedimentering i damm. Direktutsläpp från oljebehandlingsanläggningen till omgivningen får inte ske.

PRÖVOTIDSREDOVISNING

M 3147-04

Befintliga reningsmetoder

Luftning, oxidering och sedimentering

Inom verksamhetsområdet har man byggt ett flertal dammar för luftning, syresättning/oxidering samt sedimentering av lakvattnet. I söder finns en damm på 10 500 m³ som samlar upp lakvatten från angränsande ytor. I norr finns en damm som samtligt lakvatten från anläggningen, dvs. även det vatten som först går till den södra dammen leds till. Den norra dammen har en lagringskapacitet på 20 000 m³.

Dammarna har luftare för att syresätta vattnet och därmed oxidera organiska ämnen men också metaller. Sammanlagd uppehållstid för lakvattnet i dammarna är

vanligtvis mellan 20 och 40 dygn. Den långa uppehållstiden säkerställer att halten organiska ämnen ut är mycket låg.

SBR-teknik

SBR-teknik (satsvis biologisk rening) ger god kväve- och fosfor- samt BOD-reduktion. Däremot är reduktionen av COD samt metaller inte så god. SBR:n är en ca 6 timmar lång process med aktivt slam som omvandlar kväve till kvävgas. Härvid finns även en direktfällning med järnklorid i ett sandfilter som fäller ut fosfor.

Oljefilter

Oljefilter finns vid ytan för hantering av oljehaltigt slam och vatten. Allt vatten från oljestationen går genom oljefiltret innan det leds vidare till det övriga lakvattenhanteringssystemet.

Avvattning/dekantering

Vid oljestationen sker en avskiljning av olika vätskefaser samt partiklar genom avvattning och dekantering.

Biologisk rening av slam

Rening av oljehaltigt slam från tältet på ytan för förorenade massor sker genom en komposteringsprocess med tillsats av speciellt framodlade bakterier för nedbrytning av oljeföroreningar samt genom slamavvattning.

Fällning

2009 byggdes en fällningsanläggning för lakvatten från ytan med förorenade massor. Fällning sker med aluminiumsulfat och tar bort en stor del av de partikelbundna föroreningarna i delflödet.

Mark/växsystem

Den nuvarande behandlingen vid energiskogen norr om verksamhetsområdet kan sägas vara ett mark/växsystem. Vad man gör är att man huvudsakligen förlitar sig till biologiska processer för rening av lakvatten såsom sedimentering, filtrering, adsorption, jonbyte, utfällning samt biologisk transformation. Vid en energiskog minskar lakvattenmängderna och halterna av vissa parametrar minskar till följd av växtupptag i energiskogen. När lakvatten översilas en yta kan fastläggning, omvandling och nedbrytning av föroreningar ske. Denitrifikationsprocesser i marken och vegetationsskiktet står för stor del av kvävereduceringen.

Genomförda försök med ytterligare reningsmetoder*Filter*

Många av föroreningarna i ett lakvatten är knutna till partikelfasen. Detta innebär att sandfilter kan reducera föroreningarna i väsentlig grad. Filter av naturmaterial kan ge en god reduktion av föroreningar, bl.a. COD och fettlösliga ämnen. Även metallreduktion har i labförsök visat sig vara god. Filtren har dock en begränsad livslängd och i vatten liknande det från Vankiva är det sällan de föroreningar som filter effektivt tar bort behöver renas mer än vad som redan görs idag.

Torvfilter från FA-deponin

För att minska på läckaget av metaller från deponin för farligt avfall har bolaget provat att låta delflödet gå igenom ett hartsat torvfilter. Detta gjordes under tre månader hösten 2011 med ett mycket lågt flöde. Reningseffekten var obefintlig eller i vissa fall mycket liten. Nickel är dock en av metallerna som visar en tydlig minskning. Det är dock oklart om denna avskiljning i likhet med de andra analyserade metallerna upphör efter en viss period för att senare återemittera metallerna till vattnet igen.

Aktivt kol/torvfilter SBR:n

Under fem månader 2011 provade bolaget ett torvfilter med aktivt kol som en efterpoleringsmetod efter SBR:n för att få ner halterna på utsläppen i lakvattnet ytterligare. En marginell rening kunde påvisas för de flesta av de analyserade parametrarna. Huvudparten av reningen sker i SBR:n, dvs. i steget innan filtret. För kadmium ökar halterna i utgående vatten efter filtret. För nickel, som legat lite högt i utgående vatten till recipient, sker en mycket marginell förbättring av vattenkvaliteten efter filtret.

Torvfilter för oljestationen

Under 2011 provade bolaget att låta delflödet från oljestationen gå genom ett torvfilter som var fyra gånger så stort som det befintliga för att på så vis minska utsläppet av metaller och reducera mängden olja. Försöket gjordes under fem månader från juni till november. Resultaten visar att reningen av metaller inte fungerade och att reningen av olja var marginell. Idag byter bolaget filtermassor i befintligt filter oftare än tidigare och resultatet är i princip samma som med ett utökat filter.

Jonbytarfilter

Bolaget provade ett jonbytarfilter under en månads tid 2010 på det totala lakvattenflödet vid reningsverket. Jonbytarfiltret av ett s.k. Euro Water filter som skulle ta tungmetaller. Mikronfiltret som satt i systemet orsakade stora problem då det satte igen av suspenderat material så ofta att personalen fick byta det var tredje timme. Detta medförde att behandlingen blev dyr och ineffektiv.

Osmos med flockning och fällning

En anläggning med osmos och flockning/fällning har använts på lakvatten från delflödet från den numera täckta deponiceller 1:1A för icke farligt avfall. Syftet var att ta hand om de klorider som läckte från delytan. Osmosen fungerade bra och kan ta relativt många olika föroreningar men är en förhållandevis dyr reningsmetod

jämfört med t.ex. SBR-tekniken. Dessutom orsakade igensättning av skyddsfiler driftsproblem. Rejekten från processen, dvs. det som måste tas omhand och inte kan renas genom processen blir mycket dyr i hantering. Rejektet ska avvattnas, avdunstas och förbrännas på speciella sätt beroende på föroreningsinnehåll.

Då kloridhalten förväntas minska till följd av att deponin har täckts, har större delen av anläggningen monterats ner. Med en korrekt sluttäckning och den barriär som deponin har i botten ska inträngningen av vatten till avfallet och därmed mängden lakvatten minska till ett minimum under den närmaste perioden. Bassängen vid osmosanläggningen som är på 500 m³ kommer att finnas kvar och är en buffert för verksamheten då alla ytors delflöden kan ledas dit vid behov.

Förbättringar av lakvattenprocessen

Arbetet med att ständigt förbättra lakvattenhanteringsprocessen omfattar såväl investeringar i förbättrad teknik som en ökad övervakning av processen. Bolaget arbetar dessutom med att effektivisera verksamhetsområdet med att täcka ytor som inte längre används för deponi. Under hösten 2012 har första cellen för icke-farligt avfalldeponin täckts samt 95 % av deponin för farligt avfall. Bolaget planerar att påbörja sluttäckningen av den gamla icke farligt avfalldeponin 2013. Bolaget arbetar även med att skilja av ”rent” dagvatten från lakvattnet.

Bolaget har provat olika kolkällor för reningsprocessen och nyligen byttes kolkällan varvid BOD₇-halten i lakvattnet började sjunka.

I egenkontrollen ingår provtagning av delflöden samt kontrollpunkter i både yt- och grundvatten. Dessa följs upp och utvärderas kontinuerligt av bolaget.

I de fall det är lämpligt renas lakvattnet så nära källan som möjligt, dvs. man har reningssteg för respektive delflöde innan vattnet leds till de generella reningsstegen.

På verksamhetsområdet finns ett par sänkbrunnar, benämnda P12 och P17. Dessa fungerar som en spärr för att förhindra att kontaminerat lakvatten sprider sig med underjordiska strömmar ut från området. De är satta i områden där man kunnat konstatera ett utläckage av lakvatten. Principen är att man satt ett stjärnformigt nät av dräneringsledningar kring varje sänkbrunn varifrån uppsamlat lakvatten pumpas tillbaka till lakvattensystemet. På detta vis drar man tillbaka grundvattnet och hindrar utläckage av föroreningar.

Under 2013 har bolaget låtit utföra geofysiska mätningar för att bland annat detektera eventuella sprickzoner i berggrunden där utläckage av lakvatten kan ske. Arbetet med detta fortsätter och åtgärder håller på att arbetas fram.

En större ombyggnad av oljestationen utfördes 2009 då en ny koalescensoljeavskiljare (KOA) med pumpstyrd belastning installerades mellan sedimenteringsfickorna och torvfiltret. Vatten från övriga verksamhetsytor såsom spolplatta, verkstad, garage, etc. kopplades samtidigt bort.

Alternativa metoder för omhändertagande av lakvatten

Indunstning

Vid indunstning destilleras lakvatten så att ett koncentrat erhålls. Koncentratet kan sedan behandlas på flera olika sätt; deponeras, indunstas/torkas ytterligare och restprodukten kan brännas eller deponeras. Processen är tyvärr mycket energikrävande och erfarenheter från andra anläggningar pekar på driftsproblem. Indunstning kräver även stora ytor och kan endast ta mindre flöden. En fördel med systemet är att kontinuerlig drift innebär lågt lagringsbehov för lakvatten.

Kommunala avloppsreningsverk

I nuläget skickas inte lakvattnet till det kommunala avloppsreningsverket. Det utgör endast reservrecipient för renat lakvatten.

Ammoniakstripping

Metoden innebär att kvävet i lakvatten återvinns genom att ammoniumsulfat bildas då ammoniakhaltig luft tvättas med svavelsyra. Även vissa metaller och COD-halter kan minska. Processen innebär höga investeringskostnader och hittills finns endast få, mindre enheter. Hanteringen av större mängder svavelsyra innebär risker för såväl arbetsmiljön som omgivningen.

Motiv för vald metod

Bolaget anser att bästa möjliga teknik för att förhindra föroreningar i form av lakvatten att komma ut till omgivningen är att sluttäcka de delar som har fyllt upp. Detta minskar både mängden lakvatten och halten av föroreningar i det lakvatten som trots allt genereras. I övrigt har metoder valts för att optimera reningsprocessen utifrån vad som kan anses vara ekonomiskt försvarbart och tekniskt möjligt i förhållande till det reningsresultat som uppnås.

Uppmätta metallhalter har jämförts med Naturvårdsverkets bedömningsgrunder för sjöar och vattendrag (4913). Metallerna Cu, Cr och Zn bedöms som ”måttlig höga” halter, medan Cd, Pb, Ni och As ligger mellan ”låga” halter upp till ”måttligt höga” halter.

Utöver nämnda bedömningsgrunder finns miljö kvalitetsnormer för Ni, Cd och Pb fastställda. Samtliga innehålls med bolagets förslag till villkor i kombination med en villkorad lägsta utspädning om en faktor 4.

Miljö kvalitetsnormen för Hg är satt så lågt (0,00007 mg/l) att det fordrar mycket kostsamma analysmetoder för att nå en noggrannhet som understiger normen. Genom att bolaget föreslår att utspädningsfaktorn 4 ska gälla framgent kommer detektionsnivån 0,002 mg/l att motsvara 0,000025 efter utsläppning i Prästabäcken. Bolagets förslag till villkor motsvarar därför 0,00006 mg/l vilket understiger normen.

M 1682-12

Bolaget har under fem år arbetat med att minimera utsläppshalterna i det utgående vattnet från oljebehandlingsanläggningen. Arbete har bedrivits i samråd med tillsynsmyndigheten och redovisas årligen i de återkommande miljörapporterna. Bolaget understryker att utgående vattenfas från oljebehandlingsanläggningen genomgår ytterligare rening i den lokala lakvattenbehandlingsanläggningen innan det släpps till recipienten. Utsläppshalterna i det färdigbehandlade lakvattnet som släpps till recipienten innehålls med god marginal vad avser oljeindex, kadmium och zink. Nickel är den enda metall som inte ligger under sitt riktvärde. Ytterligare rening av den typ som diskuterats för oljebehandlingsanläggningen skulle sannolikt inte minska detta utsläpp.

Att fastsätta villkorade föroreningshalter på vattenströmmen mellan oljebehandlingsanläggningen och de luftade dammarna vore inte funktionellt då de endast utgör interna reningssystem som inte påverkar den omgivande miljön. Normal praxis är att ställa krav på utgående halter från en process till omgivningen. Risken är annars stor för suboptimeringar i processerna.

INKOMNA YTTRANDEN

Länsstyrelsen i Skåne län yrkar att mark- och miljödomstolen föreslår följande villkor för verksamheten.

22. Föroreningsinnehållet i utsläppt vatten får som medelvärde för kalenderår inte överstiga följande begränsningsvärden.

Mark- och miljödomstolen

Parameter	Halt mg/l
BOD ₇	10
Tot-N	15
Tot-P	0,3
Oljeindex	2
As	0,005
Pb	0,002
Cd	0,0002
Cu	0,03
Cr	0,05
Hg	0,00025
Ni	0,06
Zn	0,05
TOC	125
Klorid	600*

*Begränsningsvärde för kloridhalten ska gälla som medelvärde för kalenderår senast två (2) år efter beslutet vunnit laga kraft.

Ammoniumkvävehalten i utsläppt vatten får årligen under perioden 1 juni till och med den 31 oktober inte överstiga 3 mg/l mätt som medelvärde under perioden.

Om ammoniumkvävehalten som månadsmedelvärde överstiger 3 mg/l under tiden 1 juni till och med 31 oktober ska bolaget omgående meddela tillsynsmyndigheten detta så snart resultaten från månadens analyser erhållits samt inom en vecka redovisa för tillsynsmyndigheten vilka åtgärder som har vidtagits eller avses att vidtas för att klara villkoret.

pH-värdet får inte understiga 6,5 och inte överstiga 9,5

Mark- och miljödomstolen

23. Lakvattnet ska avledas till Prästabäcken, varvid en spänningsfaktor som minst 4 som dygnsmedelvärde ska gälla. Om flödet i recipienten understiger 2 l/s får inget utsläpp ske.

24. Kontroll av utsläppens påverkan på recipienten ska ske. Förslag till recipientkontrollprogram bör lämnas till tillsynsmyndigheten senast sex (6) månader från det att detta beslut vunnit laga kraft.

Länsstyrelsen anför sammanfattningsvis följande.

- Gränsvärden för utgående halter till recipient bör kunna fastställas i huvudsak enligt bolagets förslag. Länsstyrelsen anser däremot att halterna för arsenik, kadmium, zink och klorid bör begränsas ytterligare. Gränsvärde för ammoniumkvävehalten bör utgå från ett medelvärde under perioden 1 juni till och med den 31 oktober.
- Länsstyrelsen anser att bolaget ska inrikta sig på att utöka anläggningens kapacitet för att undvika driftstörningar med bräddningar som följd. Länsstyrelsen motsätter sig överföring av lakvatten till det kommunala reningsverket och att bräddning av lakvatten regleras genom villkor.
- Verksamhetens exakta påverkan på recipienten bedöms som osäker varför recipientkontroll enligt länsstyrelsens förslag till villkor bör utföras.

Beträffande mål nr M 1682-12 hänvisar länsstyrelsen till vad man tidigare anfört i målet men tillägger huvudsak följande.

Länsstyrelsen ställer sig frågande till om bolaget har redovisat BAT för rening av vatten från oljestationen. Bolaget redovisar en dubblering av lakvattenreningssteget med bassänger för nedbrytning genom oxidation och efterföljande SBR som BAT. Att ett tillägg i reningen i form av SBR skulle göra någon nytta för reningen av de ämnen som lämnar oljestationen bedöms som mindre troligt. Länsstyrelsen anser därför att den totala kostnaden för BAT som bolaget räknat ut inte är rimlig och därmed faller bedömningen huruvida kostnaden är ekonomiskt skälig att ställa krav

på. Länsstyrelsen anser därmed att det bör finnas annan teknik som skulle kunna bedömas vara BAT för reningen.

Länsstyrelsen motsätter sig bolagets villkorsyrkande och yrkar samtidigt att ett villkor med riktvärden för utgående halter av metaller och oljeföreningar föreskrivs för att säkra att rening sker. Riktvärden bör fastställas enligt det av mark- och miljödomstolen upphävda villkoret 8.

Miljönämnden i Hässleholms kommun motsätter sig den formulering i förslaget till slutligt villkor 23 som medger avledning till kommunens avloppsreningsverk då detta kan medföra att avloppsreningsverket inte uppfyller avloppsdirektivets krav på kväverening.

Miljönämnden vidhåller sin tidigare avgivna ståndpunkt att Prästabäcken är olämplig som recipient för lakvatten från en avfallsdeponi med tillstånd att ta emot miljöfarligt avfall.

Hässleholms Vatten AB anför bl.a. följande.

Då det lokalt renade lakvattnet är av sådan beskaffenhet att det tillåts släppas till recipient (Prästabäcken) kan det tyckas självklart att det vore harmlöst att överföra samma vatten till Hässleholms reningsverk. Det bedöms dock troligt att det renade lakvattnet kan innehålla föroreningar av typ som reningsverket inte har någon reningseffekt på. Sådana föroreningar kommer i sådant fall antingen hamna i reningsverkets avloppsslam eller följa med vattenströmmen ut i Hässleholms reningsverks recipient (Finjasjön). Det avtal som tecknats mellan Hässleholms Vatten AB och Hässleholms Miljö AB anger att slamfrågan ska lösas på sådant sätt att Hässleholms Vattens ambitioner med att kunna sprida avloppsslam på åkermark inte påverkas negativt. I avtalet finns angivet att överpumpning av lakvatten ska upphöra om Hässleholms avloppsreningsverks utsläppsvillkor riskerar att överskridas.

Mark- och miljödomstolen

Överföring av renat lakvatten tillåts enligt avtalet enbart när alla andra alternativ är uteslutna utgör därmed en ”nödlösning”. Skadan för miljön blir totalt sett mindre om överföring av renat lakvatten sker till avloppsreningsverket i stället för till Prästabäcken om bäcken har ett mycket lågt flöde eller är helt torrlagd.

Bolaget godtar länsstyrelsens yrkande vad gäller zink och kadmium, men vidhåller sitt yrkande avseende arsenik.

Beträffande klorid kan bolaget godta 850 mg/l. Tillståndet för verksamheten är tidsbegränsat och förfaller den 22 december 2017. Dom i pågående ärende kan förväntas vinna laga kraft fullt ut under maximalt 2,5 år. Vid den kommande tillståndsprövningen kommer frågan om till vilka nivåer kloridhalten kan nedbringas att vara vidare utredd.

Bolaget vidhåller sitt yrkande lydelse av villkoret avseende pH. I övriga delar godtas länsstyrelsens yrkande för villkor 22.

Bolaget delar länsstyrelsens bedömning att kapaciteten för den lokala lakvattenreningen behöver utökas. Medel för att bygga ut kapaciteten är avsatta för 2013 och avsikten är att öka kapaciteten från dagens 150 000 m³/år till 250 000 m³ under innevarande år. Bolaget avser även att stärka förmågan att rena lakvatten under den kalla perioden av året genom att väsentligt förbättra kapaciteten för uppvärmning. Bolaget vidhåller sin yrkande formulering av villkor 23, med hänvisning till Hässleholms Vattens yttrande.

Bolaget anser att länsstyrelsens förslag till ett villkor 24 är en onödig dubbelreglering då krav på kontrollprogram lämpligen sker inom ramen för tillsynen, samt att denna fråga ligger utanför den uppskjutna frågan.

Beträffande mål nr M 1682-12 anför bolaget i huvudsak följande.

Mark- och miljödomstolen

Det är rimligt att anta att en kvalificerad reningsanläggning för oljehaltigt vatten som har kapacitet att rena det aktuella flödet kostar enligt den beräkning för total investeringskostnad inklusive SBR som bolaget redovisat. Dessutom kvarstår faktum att utsläppen till recipienten inte nämnvärt skulle påverkas, varför kravet på ytterligare lokal rening inte kan anses vara skäligt, även om kostnaderna för detta skulle vara lägre än de som vi har redovisat.

Bolaget är genom det allmänna villkoret bundet av att driva anläggningen såsom den beskrivits i ansökningshandlingarna och vad som framkom vid prövningen. I dessa handlingar har bolaget redovisat funktion och uppbyggnad av oljestationen varför dessa delar inte kan tas ur drift. Länsstyrelsen farhågor för att man skulle acceptera att vattnet från oljestationen kan släppas till huvudflödet utan rening av detta delflöde är därför ogrundade.

Bolaget motsätter sig länsstyrelsens förslag till riktvärden. Däremot kan bolaget acceptera att den provisoriska föreskriften P3 föreskrivs som slutligt villkor under förutsättning att domstolen fastställer värdena som riktvärden.

DOMSKÄL

Mark- och miljödomstolen bedömer att det förligger tillräckligt underlag för att de uppskjutna frågorna nu slutligt ska kunna avgöras. Valet av recipient omfattas inte av prøvotidsförordnandet.

Som begränsningsvärden för utsläpp av föroreningar i Prästabäcken bör i allt väsentligt fastställas de koncentrationer som bolaget yrkat eller medgivit. Mark- och miljödomstolen har därvid beaktat det faktum att gällande tillstånd är tidsbegränsat till den 22 december 2017. Beträffande pH bör villkoret uttryckas såsom länsstyrelsen yrkat, då även en tillfällig avvikelser kan orsaka skador i recipienten. Kontrollens omfattning och beräkningsätt för medelvärde bör bestämmas av tillsynsmyndigheten inom ramen för kontrollprogrammet.

Mark- och miljödomstolen

Bolaget har uppgivit att man under år 2013 avser att bygga ut kapaciteten för den lokala lakvattenreningen. Mark- och miljödomstolen finner, i likhet med remissmyndigheterna, att det inte finns skäl att under några förhållanden godta en överledning av renat lakvatten till kommunens avloppsreningsverk eller att bräddning sker.

Det är viktigt att reningsåtgärder vidtas i enskilda delströmmar av förorenat vatten. Mark- och miljödomstolen bedömer att det är befogat med begränsningsvärden för föroreningsinnehållet i det vatten som avleds från oljebehandlingsanläggningen. Begreppet ”riktvärde” ska inte längre användas. Värdena bör istället gälla som årsmedelvärden och nivåerna bestämmas med utgångspunkt i uppmätta årsmedelhalter de senast fem åren.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (DV+)

Överklagande senast den 17 juni 2013.

Anders Bengtsson

Bertil Varenius

I domstolens avgörande har deltagit chefsrådmannen Anders Bengtsson, ordförande, och tekniska rådet Bertil Varenius samt de särskilda ledamöterna Johan Uhr och StenInge Arnesson.